

**Francisci Monacelli Eugubini J. U. D. Protonotarii
Apostolici, olim Ecclesiae Venusinae, ac deinde Aesinatis
Vicarii Generalis, &c. Formularium Legale Practicum Fori
Ecclesiastici**

In Quo Formulæ Expeditionum usufrequentium de his, quæ pertinent ad
Officium Judicis nobile, continentur ; Opus Episcopis, Vicariis Generalibus,
Aliisque Iurisdictionem quasi Episcopalem exercentibus: necnon
Confessariis, Parochis, Cancellariis, cæterisque in dicto Foro versantibus,
apprimè utile ...

Monacellus, Franciscus

Venetiis, 1706

Epistola Sacr. Congregat. Concilii pro admonitione Prædicatorum Verbi
Dei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62406](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62406)

INNOCENTII XI.

Admonitio ad Verbi Dei Concionatores per litteras Sac.
Congregat. Concilii.

Foris - Eminentissimo, & Reverendissimo Domino. Observandis. Domino
Card. Caracciolo Archiepiscopo Neapolitano.

Intus - Eminentissime, & Reverendissime Domine Observantissime.

A Pluribus Christiani Orbis Provinciis graves, frequentesque Romam, atque ad ipsam Sanctam Sedem adventant, seu delationes, seu querelæ adversus præsentem prædicationis usum, tanquam à primævo Apostolorum instituto prorsus aberrantem. Ac quidem cum Verbum Dei, quod, Apostolo teste, omninò esse debet sanum, ac salutare, multiplice lue per plures ex ipsis Evangelii præconibus reddatur infectum; meritò Sanctiss. D. N. decrevit contagionem universo Gregi tam exitiosam, longèque patentem, omni Apostolicæ auctoritatis conatu, prorsus excindere; nam quæ pestis esse, aut excogitari violentior ea potest, quæ cibos ipsos ad vitæ præsidium institutos, ipsasque medicinas pro morbis depellendis inventas, in mortis instrumenta, & præsentissima venena converteret? Verbum profectò Dei est ille panis vitæ, & intellectus quo cibari, & aqua simul salutaris qua potari Fidei animas ab ipsis Religionis Christianæ incunabulis, Redemptor noster edocuit. At verò si sal, quod pro Dei Verbo à Sanctis accipitur; per fuitiles conciones evanuerit, in quo putrescentia mortaliū vitia condientur? Quinimò si sal idem, quod Prædicatores apertè significat, per eloquentiam planè stultam infatuatum fuerit, reverà non ultra valebit, nisi ut conculcetur; & utinam jam non conculcetur ab hominibus. Quæ enim Ministerio tam sacro Majestas, qui decor, quæ Sanctitas, quæ utilitas inest, quando plurimi, ut Paulus clamat, Verbum Dei adulterantes; aut jocis tamquam histiones; aut conversi ad fabulas, uti Poetæ, Auditores sibi prurientes auribus coacervant; aut inanis facundiæ lenocinio, & calamistrato, ac meretricio planè stylo, prædicationem fædè corrumpunt? Mandat ergò Sanctitas Sua, zelo verè Apostolico accensa, ut omnes Primates, Archiepiscopi, Episcopi, cæterarumque Ecclesiarum Præsides, quorum præcipuum munus est, Verbum Dei administrare, Gregemque pascere, tantis corruptelis occurrant, easque Concionatoribus opportunè ob oculos ponant, ut fugiant à facie tot pestium potiùs, quàm collubrorum. Et præsertim universi intelligant, quod per Hieremiam Deus illis indixit: Propheta, qui habet sermonem meum; loquatur sermonem meum verè; quid palea ad triticum? Numquid verba mea non sunt ignis, dicit Dominus, & quasi malleus conterens petras? Videlicet oportere, conciones non paleis refertas esse ad vanitatem, sed igne veritatis succensas. Porro sciant non levem esse culpam, sed grande piaculum, gravissimaque pœna multandum, ubi per scurrilitatem Verbum Dei, velut in scenam adducunt, atque Auditoribus deridendum traduxerint. Prætereà neque per quæstiones curiosas, ac paradoxa vana, ità suprà captum populòrum assurgant, ut verè querantur: Parvuli petierunt panem, & non erat, qui frangeret eis. Similiter neque

F f. 2. per.

per illecebras inanium verborum res non minus vanas obtudant, & per ostentationem memorię, atque pronuntiationis precipitantiam, quasi prestigii Auditorum animos, auresque ludificent. *Quamobrem Antistites per se, si tempus vacaverit, tum in Cathedralibus, tum in aliis Ecclesiis serio animadvertant, & in Diœcesi Vicariis Foraneis, aliisque Ministris, probisque viris, à quietores normam huiusmodi transgressos compererint, eos à prædicationis munere ad tempus benevisum suspendant, aliavè ratione pro modo culpe plectere curent, subrogando interim alios, qui salutari modo populo ostendant vitia, quę eos declinare, & virtutes, quas sectari oporteat, ut pœnam eternam evadere, & cœlestem gloriam valeant consequi. Eminentia igitur Vester, in Civitate, ac Diœcesi ejus curę credita, Sanctiss. D.N. iussibus, proprioque muneri satisfacere non gravabitur, idemque suis suffraganeis, vel qui Synodo Provinciali interessè consueverunt, significare. Et E. V. manus humillimè deosculor. Romę 6. Julii 1680.*

Humillimus, & Addictissimus Servus

F. Cardinalis Columna.

S. Archiep. Brancacius Episc. Viterb. Secr.

ADNOTATIONES.

1. **P**RÆDICARE VOLUERINT. Regulares positi sunt in Ecclesia, ut sint Cooperatores, & Adjutores Episcoporum in salute Animarum procuranda, ut habetur in Concilio Lateranen. sub Innoc. III. c. 10. & se talem esse profitebatur Apostolus, *Cooperatores Dei sumus.* Unde hi multiplicati sunt, ut Episcopos juvent; quia ipsi Episcopi à Christo Domino, qui est Princeps Pastorum, & Apostolorum, ad munus prædicandi primariò missi sunt, ut patet ex ejusdem Christi verbis: *Wos estis lux Mundi, vos estis sal Terræ, Matth. 5.* Neq; illos juvat excusatio, quod ad prædicandum apti non sint, quoniam Deus afflat, ut doceant opportuna plebibus sibi concreditis, dummodò non sint desides, ut monet Bail. in Sum. Concilior. adnot. 10. *Can. Conc. Lateran. 4. pag. mibi 420.* & post eum Petr. Vecchia *Episcopus Vigilien. in tract. de Eccles. Militan. l. 1. cap. 7. n. 43.*

2. Credendum ne est, quod verba illa, quæ proferuntur ab Ecclesia in consecratione Episcoporum, nempe: *Accipe Evangelium, & vade prædica Populo Tibi commisso,* dicta sint perfunctoriè, & jocosè? & alia Christi Domini -- *Ue in univèrsam*

Mundum, & prædicate Evangelium omni creature, Apostolis dicta, quorum loco Episcopis constituti sunt, quod oeciosa sint, certè quod non: Nam DD. mox citandi cõmuniter tenent obligationem hanc vigere.

3. Et primò, Eugenius IV. in Bulla, quam edidit de Cardinalium dignitate, & præstantia, quæ reperitur impressa in *Bullar. tom. 1. Constit. 15. ejusdem Pontificis,* munus Episcoporum distinguendo, in fine §. 5. sic loquitur: *Decuit etiam cum Summus Pontifex Christi representet personam, & quemadmodum Christo conversantem in terris assistebant Apostoli, nã etiam Cardinalium Cætus Apostolicum representans coram Papa assisteret; reliqui vero Episcopi ubique diffusi, Apostolos representant ad prædicandum per Orbem missos.*

Lel. Zecch. in tract. de republic. Eccles. tit. de Concionator. dicit, quod munus hoc prædicandi est dignissimum, & principalissimum omnium munerum, quæ sunt in Ecclesia Dei, ex quo fuerit præcipuum munus Christi Domini, ac etiam quia successores Apostoli cætera munia Apostolatus Discipulis commiserunt, & munus hoc prædicandi sibi reservarunt: inde inferens, quod non putarunt illud faciliè aliis committendum, & quod.

& quod ideo Concil. Trident. vocet munus proprium Episcoporum, qui si per se ipsos non prædicent legitime non impediti, peccent mortaliter. Unde Episcopi peccant (sunt ejus verba num. 7. peccato nono) tam si non habentes impedimentum ipsi non prædicant, tam si habentes impedimentum saltem per alios non prædicant.

Navar. in Commentar. tit. de peccat. divers. stat. cap. 25. num. 44. affirmat, quod Episcopus legitime non impeditus, contraveniens præcepto Concilii Trident. sess. 24. c. 4. de refor. peccet mortaliter.

Monach. de arbitr. jud. cas. 424. n. 1. & 2. asserit, quod munus prædicandi pertineat ad Episcopos ex mandato, & legatione Divina, & quod nullo jure, vel ratione ab eo desistere possunt, vel debent.

Parisi. de resignat. lib. 5. quæst. 3. n. 234. & tribus seqq. auctoritate, & eloquiis Scripturarum, ac Conciliorum probat, quod officium Episcopi sit oneris, & non honoris, dicaturque vita docendi, & prædicandi.

Bellest. disq. Cleric. tit. de pœnit. Cleric. §. 30. num. 17. eidem effatis item probat Episcopum non prædicantem graviter peccare, nisi legitimo detineatur impedimento.

Pac. Jord. lucubr. tom. 1. lib. 6. tit. 1. de prædicat. verb. Dei ingenuè fatetur ministerium Verbi Dei inter præcipuas Episcopi curas connumerari, & nisi legitima excusatio interveniat, eum culpam haud evadere: licet se ipsum excuset propter defectum Illyrici idiomatis.

Lauret. de Franch. contr. part. 1. num. 611. solidè comprobat Episcopum non esse immunem à culpa, si omittat prædicare, nec posse huic oneri per alios satisfacere, nisi legitime reperiat impeditus.

Barbos. de jur. Eccles. univers. l. 1. cap. 13. num. 20. tenet, & docet, quod omnes Episcopi, & alii Ecclesiarum Prælati, tenentur per se ipsos, si legitimi impediti non fuerint, ad prædicandum Sanctum Christi Evangelium.

Tamburin. de jur. Abbat. tom. 2. disput. 11. quæst. 1. firmat, quod Prælati omnes, Monacelli Form. Pars I.

& Præpositi Curam Animarum habentes, teneantur ex vi eorum muneris suis subditis Verbum Dei prædicare, & viam salutis ostendere per se ipsos, nisi legitimo impedimento detineantur, alias eos grave peccatum committere.

Fagnan. in cap. inter cætera de offic. ordin. num. 10. & 11. tenet, quod Episcopi non excusentur ab hoc munere prædicationis prætextu contrariæ consuetudinis, quia est contra præceptum Divinum, eamque uti frivolam funditus evulsam fuisse testatur à P. Hieronymo Narnio olim Sac. Palatii Concionatore celeberrimo, quem Apostolici Verbi Tubam vocat.

Pirhing. in jus Can. lib. 1. tit. 31. num. 90. & 91. Fagnan. sequendo, confirmat propositionem, quod cessante justo impedimento, teneantur Episcopi per se ipsos ex præcepto Divino prædicare, neque eos per substitutos satisfacere, quia censetur electa industria personæ, non obstante contraria consuetudine etiam immemorabili, quæ potius corruptela censenda sit.

Passerin. de hom. stat. tom. 1. quæst. 184. artic. 6. num. 29. & 30. fulcro Divinarum, & humanarum scripturarum firmat, quod solius Episcopi est populum docere, & verbum Dei prædicare; eique propterea in consecratione munus hoc specialiter impositum reperiri; quia (ut Author bene probat) Episcopus habet Curam Animarum per modum causæ principalis.

Idem eodem tract. tom. 2. quæst. 187. artic. 1. num. 1002. & 1003. iterum dicit, quod prædicatio Verbi Dei est proprium Episcoporum munus: & quia Episcopi non valebant per se ipsos in tota Diocesi prædicare, ideo Deus inspiraverit Sanctis Patriarchis Dominico, & Francisco, ut Ordines suos instituerent, ad hoc ut eorum filii Episcopis Adjutores essent ad diffeminandum verbum Dei.

Petr. Vecchia olim Abbas Cassinen. & postea meritissimus Episcopus Vigilien. in tract. quem edidit Romæ anno 1683. de Eccles. milit. lib. 1. cap. 7. num. 43. clarè docet, quod obligatio Episcoporum verbum

Ff 3 Dei

Dei prædicandi non adimpletur tuta conscientia per substitutos, nisi adsit aliquod grave impedimentum.

4. Hæc verissima sunt tam apud laudatos Authores, quam alios innumeros, quos possem allegare. (& nemo inficiet.) At in dubium cadit, quænam sint causæ legitimæ, sed impedimenta, quibus Episcopi ab onere prædicandi per se ipsos excusantur, eisque per Concilium conceditur uti ministerio aliorum?

5. Pac. Jord. loco superius citato dubium movens, indecisum relinquens num. 110. hæc habet, *Fateor quidem hinc urgeri tam claris, præcis, & repetitis iussionibus Sac. Canonum, & Conciliorum, inde levare ex quotidiana praxi, & observatione, qua lex videtur limitata: nec audeo, ut superius terigi, in re tanti ponderis quicquam ex proprio capite musitare.* Et paulò inferius post relata verba Gregorii Magni in Homil. 11. Ezech. sic periodum claudit -- *Propitius sit mihi Jesus Christus, ad cuius Sacra vestigia provolutus in amaritudine animæ meæ fateor ingenuè inter cæteras negligentias, ac torpores meos hunc principem locum tenere, & assiduis stimulis animum lancinare meum, intimaque præcordia ferire.*

6. Verum, quod spectatæ virtutis, & doctrinæ Antistes ausus non fuit attingere, liberiori calamo (& utinam non deteriori) Provinciam hæc arduam ingressus, definire non trepidavit Pasqualig. ad Franc. *suprà allegat. par. 1. n. 612.* ubi hic Author fidenter tenet, quod munus Episcopi per se ipsum prædicandi cesset, & impleri possit per substitutum, quoties concurrat impedimentum *inhabilitatis*, quo nullum potentius (ut ipse ait:) quam inhabilitatem adesse affruit. Primò si Episcopus longam orationem texere, & memoriter reddere non valet. Secundò si non sit Theologus. Tertio si tantum temporis pro studio Concionis infumeret, ut non posset cæteris negociis Episcopatus vacare. Quarto si ita inconcinne annunciaret verbum Dei, ut potius se contemptibilem redderet, quam populum instrueret. Quintò demum eum excusari consuetudine saltem Italiae, in qua Episcopi non prædi-

cant, vel pauci bis, ac semel in anno tantum.

8. Post Pasqualigum, & alios, si qui sint hujusmodi farinæ DD. rejiciunt disciplinæ Ecclesiasticæ Assertores. Et ad primum respondent, quod Episcopus ut suo muneri satisfaciat, non debet, nec tenetur texere, & memoriter reddere longam, & rethoricam orationem (ut fingit iste Author) ad instar Concionatorum Regularium; sed satis est, quod familiari sermone exequatur monita Pontificalis Romani in tit. *de visit. Paroch.* ubi dicitur, quod Episcopus visitando, inducit populum ad pœnitentiam, (sunt verba præcisa) *instruit in Ecclesiasticis Sacramentis, & in articulis fidei, & qualiter debeant declinare à malo, & facere bonum, fugere vitia, & sectari virtutes, alteri non facere, quod fieri sibi nolunt.* Hæc sunt argumenta Concionum Episcopi, quæ Sancta Mater Ecclesia præscribit, pro quibus probandis, & explanandis non textilis oratio, non elegans sermo, non memoria profunda, aut anacronisma digressio requiritur; sed homiliaistica explanatio, humilis, brevis, & facilis ex Cathéchismo excerpta.

8. Et eadem ferè in sensu suo tamquam essentialia Concionis loqui voluit in Ecclesia Apostolus 1. ad Corinth. 14. nempe. *Quid credendum. Quid servandum. Quid vitandum. Quid timendum. Quid sperandum;* ut tradit Barbol. *de jur. Eccles. lib. 1. c. 13. n. 33.* & post eum Tambur. *de jur. Abbat. to 2. disp. 11. q. 3. n. 6. 3.* quæ potius per modum Cathéchesis tradenda sunt, quam per sermonem compositum, ad captum cujusque accommodatæ.

9. Ad secundum præsignatum impedimentum respondetur, quod ex ipsa Concilii Trident. dispositione tollitur. Nam in *cap. 1. sess. 24. de reform.* ubi de eligendis ad Cathedrales fit sermo, nullum verbum habetur, quod hi debeant esse Theologi, sed præditi aliis qualitatibus, quæ juxta Sacros Canones requiruntur. Cum igitur *Concil. eadem sess. cap. 4. & sess. 5. cap. 2. de reform.* definiat, munus prædicandi ad Episcopos principaliter pertinere, satis agnovit huic oneri probè satisfieri posse à non Theologis. Et ideo

in consecratione Episcopi, non interrogatur promotus, an sciat Theologiam; sed an sciat utrumque testamentum, circa quæ sufficit, ut calleat Dei mandata, & articulos fidei, Sacramentorum doctrinam & alia, quæ ad Animarum curam necessaria sunt, ut observat Bonac. *de restit. in gener. qu. 1. punct. 1. n. 16. circa fin.*

10. Et cum Episcopi præsertim Italiæ, non mittantur ad illuminandos infideles, aut confutandos Hæreticos, sed ad erudiendam plebem ipsis commissam, minor doctrina exigitur in eorum Concionibus, ut generaliter de Predicatoribus loquendo, distinguit Donat. *prax. rer. regular. tom. 3. tract. 6. quæst. 8. num. 7. ibi: Si verò roges, quanta debeat esse scientia ad rectè prædicandum, dico, quod de hac re non potest dari certa regula, cum loco, tempore, & personis debeat esse proportionata; sunt enim qui ad illuminandos populos, & Hæreticos confutandos mittuntur, & hi debent esse potentes in opere, & sermone, cap. inter cætera de offic. jud. ordin. Alii autem assumuntur ad viam perfectionis dirigendam, & hi debent habere efficaciam sermonis. Alii tandem mittuntur ad plebem erudiendam, & in his minor doctrina, & perfectio exigitur: in omnibus autem quod ad doctrinam attinet, necesse est, ut fidei dogmata, & moralis doctrinæ præcepta absque periculo errandi tradere possint.*

11. Ad tertium dicunt, quod non est impedimentum, sed merum figmentum. Quia cum Episcopus non teneatur, neque debeat quotidie prædicare Verbum Dei, sed tantum Dominicis, & solemnibus festis diebus, ad Concilii præscriptum: imperceptibile est, quod hic fit tam habetis ingenii, ut ad præparandum brevem sermonem, juxta modum supra insinuatam, infumere debeat totam hebdomadam, & per totum annum. At si iste casus daretur (qui vel nunquam, vel raro eveniet) talis Episcopus diceretur potius invincibiliter ineptus, quàm impeditus ad prædicandum. Cæterum nulum aliud negocium habet Episcopus, quod huic, de quo loquimur, præferre impellatur. Immo hoc unum, quod est maximum, & necessarium, primum om-

nium adimplere tenetur, aliaque minora abjicere, & aliis committere, ne illis præfocatus, verbo Dei non possit vacare, ut expressè eum monitum voluit Text. *in c. te quidem 11. q. 1. c. dispensat. 43. distinct. & benè advertit Passerin. de stat. hom. q. 185. art. 8. num. 8. tom. 1.*

12. Ad quartum assertum impedimentum (quod etiam approbatur à Pignatell. *consult. 151. num. 2. tom. 10.*) respondetur ut ad proximum, quod non est impedimentum, sed futilis excusatio, quæ blanditur auribus illorum, qui Episcopatus redditus, & honores quærunt, sed non labores. Vana quippe excusatio, quod Episcopus nesciat concinne exponere verbum Dei, nec gestus facere, nec scitè declamare. Quia, ut jam dictum est in responsione ad primum, nullum horum exposcit Episcoporum prædicatio, quæ non ordinatur ad captandam gloriam hominum, & audientium plausum, sed ut exemplo Apostolorum cum fiducia loquentes verbum Dei, plebem erudiant in lege Domini, quod aptè, & dignè fit, *col comparire per se stesso in un Pergamo in publico (sunt verba citati Episcopi Vigiliè.) à dire quattro parole, e far due brevi, ma Paternè, amorose, & efficaci esortazioni &c. Nè impedimento legitimo sarà mai appresso Dio il non havere una prontezza di dire, ed humana sacondia, ed erudita eloquenza, che à comparir con applauso molto necessarie si stimano: mentre quel sagrosanto ministero da Prelati Ecclesiastici, e da Pastori d'Anime, non hà à trattarsi in doctis humana sapientia verbis, sed in doctrina spiritus, spiritualia spiritualibus comparantes, come n' insegna à fare col suo esempio l'Apostolo scrivendo à Corinthi 1. Cor. 2. n. 13. e replica num. 3. Et ego in infirmitate, & timore, & tremore multo fui apud vos, & sermo meus, & prædicatio mea non in persuasibilibus humana sapientia verbis, sed in ostensione spiritus, & virtutis; con cui si come San Paolo convertì, & ammaestrò tutto il Mondo, secondo che testifica la Chiesa, Deus qui unversum Mundum Beati Pauli Apostoli prædicatione docuisti; così potrà ogni Vescovo ammaestrare i suoi popoli, e far frutto maggiore nella sua Chiesa, che con*

bella, e fiorita, erudita, e pomposa eloquenza, ed humana dottrina, per lo più inimica di Dio, e inhabile à far frutto, e perciò indegna della bocca d'un Prelato, e Pastore.

13. Et paulò post, ostenso quod hoc munus non est committendum substitutis, qui ut plurimum Mercenarii sunt, & non pertinet ad eos de ovibus, subjungit: *On- de chi animato una volta salisse à quell' eroi- ca azione, se non si dimostrasse alla prima un Boccadoro, un Agostino, un Ambrogio, un Leone, ò un Gregorio, forse forse che proverebbe sopra di se quell' assistenza, e pie- nezza dello Spirito Santo, che gli Arcivesco- vi Colombini di Ravenna provorno, perche subito eletti o così ben peroravano, che ha- rebbero confuso i Demosteni, & i Tuliz, e quegli che sù l'ultimo di condizione più bassa, e di lettere nulle per nome Severo, non sola- mente dottissimo Oratore mà illuminato Pro- feta nel suo improvviso discorso si dimostrò in un subito predicando à suoi popoli ch' egli sarebbe l'ultimo dallo Spirito Santo in quella forma visibile eletto, come seguì. E così à questi seguirebbe etiamdio, mentre lo spiri- to medesimo, e Santo Spirito, che loro assi- steva, non negherà à chi lo implora, e in lui confidaciò c' hà promesso à suoi servi, e suoi fedeli, davanti à Magistrati, e Tribu- nali del Mondo à professar la sua fede, chia- mati &c.*

14. Cujus Præfulis monita mirificè comprobata auctoritas S. Cypriani, quem refert Bzov. *Histor. Eccles. lib. 3. ad an- num Christi 252. num. 16. Epist. 2. dicen- tis: Cum de Domino Deo vox est, vocis pura sinceritas, non eloquentiæ viribus nititur ad fidei argumenta, sed rebus. De- nique accipe non diserta, sed fortia; nec ad audientiæ popularis illecebram culto sermone fucata, sed ad Divinam indul- gentiam prædicandam rudi veritate simpli- cia.*

15. Quis igitur Præful hæc seriò reco- gitans, & recto corde ruminans, aptitu- dinem su sufficientem ad verbum Dei enun- ciandum non habere affirmabit? aut si actu non habeat, brevi tempore & co- natu illam acquirere diffidet? ubi est con- temptus, & irrisionis occasio, quam tan- ti faciant Pasqualig. & Pignatell. qui ut

hominibus placeant, à veritate auditum avertere faciunt, & ad fabulas conver- tuntur; præceptaque Dei, & Ecclesiæ laxis habenis invertere nituntur? Audi- ant Episcopi, qui istorum erroneam do- ctrinam sectantur, verba Jo: Echii, quæ refert Barbof. *vol. 123. lib. 3. num. 8. ibi: Nostrates Prælatos Apostolicum ordinem invertere, dum spiritualia graviora quam quæ subeant rati, in Pontificalibus Suffra- ganeorum, in judicialibus Officialium, in absolvendis peccatoribus Pœnitentiariarum ope utuntur, in prædicatione Monachum aliquem nescio quem proferunt, in aliis spi- ritualibus alios habent Vicarios.* Et postea ex Expencæo subdit: *Adibunt conciona- bundi hujusmodi per Vicarium Paradisum, in persona inferos.*

16. Præterea ad hoc ut ista præten- sa inhabilitas, seu ineptitudo Verbum Dei prædicandi (Sac. Canonibus, Conciliis generalibus, ac supra citatis DD. prorsus abscondita,) legitimam excusationem præbeat, necesse est, quod Episcopus ea impeditus, fecerit quantum potuit, & omne conatum adhibuerit ad illam re- movendam, aliàs, voluntariè diceretur impedimentum pati, ut communiter docent DD. quos referunt, & sequuntur Barbof. *supra Concil. sess. 23. de refor. c. 2. n. 3. Sperell. decis. 85. n. 26.*

17. Si enim Episcopus nullam, vel minimam adhibuerit diligentiam ad re- movendum tale assertum impedimen- tum (quod studio potest superari,) ac- cingendo se ad actus proximos, experi- mentum, seu periculum faciendo, uti- que ineptitudo supposita eum non excusabit à culpa: Quia quisque tenetur scire ea, quæ ad suum statum, & officium spectant, quæ qui negligit habere, vel facere, peccat peccato omissionis, ut ex D. Thom. 1. 2. *quæst. 76. art. 1. bene probat Sebast. Medic. in Sum. peccator. capi- tal. tit. 5. qu. 37.* Unde Episcopus igno- rans, quia non vult scire, ignorabitur juxta illud Pauli 1. ad Corinth. 14. quod dictum refert Navarr. *conf. 1. de Constit. num. 1. ubi ad casum apta leguntur hæc verba: Cui consequens est, ignorantiam, quam quis habet, quia non vult scire quo li- berius peccet (& nos dicamus quo liberius ocie-*

ocietur) quæ appellatur affectata, vel ob negligentiam laborandi & efficiendi, quod ad sciendum homines suæ conditionis arbitrio prudentis viri efficere debent, quæ appellatur crassa, non excusare, ut idem S. Thom. tradit in d. art. 8. & probatur per illud Apostoli 1. Corinth. 14. ignorans ignorabitur, quod intelligitur de eo, qui noluit intelligere ut bene ageret, Psal. 68. c. idem 37. dist. noluit inquam aut optando non intelligere, aut non faciendo id quod debet ad intelligendum. Hæc Navarrus.

18. Et magis proximè Paris. de resign. lib. 5. quæst. 8. num. 105. ubi de idoneitate Episcoporum loquendo sic ait: Secundò deduco aliam conclusionem, ut Episcopus competentis litteraturæ sit tolerandus in Episcopatu, etiam si sit ignarus administrare temporalia, & spiritualia. Verùm (nota) tenetur addiscere ea quæ spectant ad suum officium, Innocent. in d. c. nisi, & idem quis non excusatur prætextu ignorantie, quando addiscere potuit, quod ignorat, etiam si Episcopus esset senex. Et num. seq. Quamvis nemo teneatur ad sciendum, sed ad operandum secundum conscientiam, & ad credendum, &c. tamen speciale si hoc casu ratione officii, &c. secundò quamvis ignorantia non sit peccatum, tamen in his qui sunt in aliquo officio, & negligunt discere ea, quæ pertinent ad illud officium, est peccatum.

19. His quatuor assertis impedimentis expolis. Ad quintum responsam dedere Fagnan. & Pirhing. loco superius in principio citato, nuper elapsi sæculi Canonum verè Doctores. Sicque ex hucusque degustatis non obscure (ni fallor) apparet, quod causæ, quas afferunt Pasqualig. & Pignatell. ad excusandos Episcopos à munere prædicationis per se ipsos, esse prorsus irrelevantes. Consultoque me horum Authorum dicta, non Sanctorum Patrum, non Eremitarum auctoritate; sed Canonistarum, & aliorum DD. moderniorum, tum in Divinis litteris, tum in forensibus disciplinis, & institutis apprime versatorum, refutare voluisse, ne Episcopi, qui malè hæc audiunt, inde novam surriperent excusationem, hanc scilicet, quam tradimus, esse doctrinam antiquatam, & solum sæculis jam præteritis applicabilem.

20. Non infior tamen (quæsito in principio proposito quantum mea fert capacitas satisfaciam) plures dari excusationes, quæ reputantur legitimæ, quarum Prima est, ineptitudo, seu hebetudo invincibilis Episcopi, quæ studio, & experimento superari non potuerit; nam cum ignorantia, seu inhabilitas invincibilis ad operandum (quæ talis dicitur quoties studio removeri non potuit) non sit peccatum, ut ex D. Thom. 1. 2. qu. 76. art. 1. probat Medic. in Sum. peccat. capital. tit. 5. qu. 37. & 38. neque removibilis, res videtur redacta ad impossibile, cujus nulla est obligatio, l. nemo potest, ff. de regul. jur.

21. Secunda, Infirmetas corporis, aut mentis: Etenim corpore infirmus non tenetur ad munera personalia, neque comprehenditur in generali dispositione, ut plura privilegia infirmorum referendo tradit Medic. in tractat. de fortuit. casibus part. 2. q. 6. num. 21. & 28. Infirmus verò mentis, puta oblivione seu memoriæ imbecillitate, furore, vel dementia impeditus, multò magis excusabitur: quia qui hæc patitur æquiparatur absenti, & dormienti, ut dicit Medic. loc. citat. quæst. 5. num. 9. & ignorantia invincibili, Dian. part. 3. tract. 6. resol. 41.

22. Tertia. Absentia à Civitate, vel Diocesi ex causis à jure approbatis, quas Concil. Trid. sess. 23. cap. 1. de reform. ad quinque reducit, scilicet Charitas, Urgens necessitas, Obedientia, Ecclesiæ suæ aut Reipublicæ utilitas, Officium aliquod Episcoparui annexum: quas sigillatim explicat Passerin. de stat. hom. tom. 1. qu. 185. art. 5. à num. 53. ad 74. præviaque licentia Sedis Apostolicæ juxta dispositionem Bullæ Urbani VIII. Constit. 190. Bullar. tom. 5.

23. Quarta. Concurrentia non solum Pontificalium, sed etiam aliarum publicarum functionum, quæ sunt in Ecclesia Cathedrali de mane in die Concionis, in quibus notabile temporis spatium infumitur, puta Processionum cum Missa solemnè, Communionis generalis, Expositionis publicæ Venerabilis Sacramenti, & similibus. Ut enim populus in his functionibus libertate spirituali fruatur, & devotio illimitata temporis

men-

mensura erga illas augeatur, non erit Concioni revocandus, neque ordo turbandus, sed poterit Episcopus, immò & debet à publica Concione abstinere. Lex etenim semper loco, & tempori debet convenire, ut docet *Text. in c. erit autem ubi glos. verb. temporis 4. dist.* & cum non possit omnes casus aperte determinare, ratione naturali dictante, de similibus ad similia procedit, ut inquit *Abb. conf. 20. n. 1. vers. Et primo præmitto p. 2.*

24. Quinta. Flagellum pestis; tempore enim pestilentiae non est publice concionandum, ne populus in unum conveniens morbo epidemico inficiatur: sed tunc egestatibus populi tam corporis, quam animae, eleemosyna, & administratione Sacramentorum erit per Episcopum succurrendum exemplo D. Caroli Barbof. *de potest. Episc. alleg. 53. post n. 9.* Et est regula, quod omittens aliquod facere causa pestis, non dicitur negligens, *Parif. de resignat. lib. 11. q. 13. n. 61.*

25. Sexta. Inopinata, & urgens necessitas, quæ temporis dilationem non admittit, in die Concionis consilium, auxilium, & opem rebus publicis, seu privatis in re gravi præstandi, si æquè benè per alium præstari nequeat: Quia sicuti necessitas excusat laborantem die festo, & illum, qui ut ei succurrat operatur, *Navar. conf. 2. de ferii n. 1. 3.* ita Episcopus, qui debet esse semper paratus ad opera misericordiae præstanda, poterit Concionem relinquere, ut proximo in necessitate absoluta constituto subveniat: tunc enim relinquitur opus Dei pro Deo, pro ut non semel fecisse legitimus Sanctum Episcopum Salesium.

26. Septima. Modica interpolatio, seu intermissio Concionum ex aliqua honesta causa, puta Messium, & Vindemiarum: Nam respectu ad tempus totius anni, dicitur modica intermissio. Et quamvis Concilium *sess. 24. cap. 4. de reform.* dicat, quod Episcopus saltem omnibus Dominicis, & solemnibus diebus festis teneatur verbum Dei annunciare: Nihilominus verba Concilii sunt intelligenda civiliter, salva honestate, & tempore congruo, ut de obligato ad residendum *continuo*, interpretatur *Card. Tusch. litt. C. conclus. 977.*

n. 2. & 3. ubi ad hoc refert illud dictum: *Numquam de manu tua exeat Psalterium: hoc est horis congruis.*

27. Et sicuti Cappellanus, qui ex præcepto Testatoris quotidie tenetur celebrare, potest ex sententia hodie communi, & a Sac. Congregatione Concilii approbata, semel in hebdomada licite vacare: ita poterit Episcopus, qui tantum lege (quæ mitius agit) arctatur ad concionandum omnibus diebus Dominicis, & festis solemnibus, ex dicta honesta causa per sex, vel octo Dominicas infra annum à Concione inculpabiliter vacare. Et quamquam suo muneri non satisfaciendo *strictè subjaceat ultioni*, ut habetur *in cap. 2. sess. 5. de refor.* Attamen si pro majori parte anni adimpleverit, erit immunis à culpa; exemplo ejus, qui obligatus solvere certam quantitatem ad certum tempus, aliàs non solvendo tempore designato, teneatur ad certam poenam; si solvit majorem partem debiti, non incidit in poenam propter minorem partem non solutam, ut communiter tradunt Canonistæ *in c. super his 8. de poen.* quos refert, & sequitur *Barbof. ibid. n. 1.*

28. Hæ in mea sententia, (sub censura tamen Sanctæ Sedis) sunt juridicæ excusationes, quæ sub regula generali cadere possunt; cæteras ex identitate, vel majoritate rationis æquè justas, & contingibiles, per Episcopum cordatum examinandas relinquendo.

29. Duo autem æra minuta supradicta in præfatorum Assertorum disciplina Ecclesiastica Gazophylacio inops intuli, non ut Episcopos Verbum Dei non prædicantes ausim damnare: sed cum eos legitime non impeditos cum Pasqualigo, & Pignatello excusare non potuerim, rationum monumenta, & auctoritates exhibui, memor verbi Jesu (cujus vices in suis Ecclesiis ipsi gerunt) qui dixit se ad prædicandum venisse, *ut Marc. cap. 1. testatur ibi: Eamus in proximos vicus, & Civitates, ut ibi prædicem, ad hoc enim veni, & Luc. cap. 4. ibi, Oportet me evangelizare Regnum Dei, quia ideo missus sum: necnon gestorum Divorum Francisci, Vincentii Ferrerii, Bernardini, & aliorum quorundam Sanctorum, quorum*

Con-

Concionibus (licet nimia verborum simplicitate essent compositæ) multa hominum millia legimus ad Deum fuisse conversâ, non aliis viribus, quam viribus ardentissimæ charitatis, quàm in eorum cordibus Spiritus Sanctus accendit; charitas enim foras mittit timorem, omnia suffert, omnia sperat, omnia sibi possibi-

lia ducit, & cum Apostolo clamat, *Omnia possum in eo, qui me confortat. Philip. 4.*

Cætera quæ hic ad intelligentiam, & ornatum hujus Constitutionis afferri possent, tetigimus in tit. de for. pœnit. For. 3. 4. 5. & 6. & in tit. de var. provis. Form. 6. & 7. & in tit. de Monialibus Form. 24.

Decretum Sacræ Congregationis circa Indulgentiarum validitatem.

CUM à Sac. Cong. Indulgentiis, Sacrisque Reliquiis præposita Cameracensis Archiepiscopus quævisisset, quæ vis, & sententia clausulæ, quæ hodiè Brevibus Indulgentiarum apponi solet, *Volumus autem, ut si alias Christianifidelibus d. Ecclesiam qualibet anni die visitantibus aliqua alia Indulgentia perpetua, vel ad tempus nondum elapsum duratura, concessa fuerit, præsentis litteræ nullæ sint;* Sac. Congreg. re diligentius examinata, clausulam sic explicandam censuit, si videbitur S. D. Nostro. Ea minimè contineri Altaria privilegiata pro Defunctis, neque Indulgentias, aut certo generi personarum concessas, ut Confraternitati, Regularibus, & Capitulo, aut certum pium opus in ipsa Ecclesia peragentibus, ut Litanias, aliasve hujusmodi preces recitantibus, ac iis qui Christiana doctrina erudiuntur, vel alios erudiunt, & qui Sanctissimi Eucharistiæ Sacramenti expositioni cum Oratione Quadraginta horarum interfunt, neque Stationum Urbis, & septem Altarium Indulgentias instar septem Altarium Basilicæ Vaticanæ concessas, neque demum, quæ pro unica vice conceduntur. Cæterum si alia Indulgentia, sive non plenaria in perpetuum, vel ad tempus, tum ab eodem, tum ab alio Romano Pontifice, generatim Christianifidelibus Ecclesiam, vel aliquod ejus Altare, seu Cappellam visitantibus, eodem anni die, vel diverso, concessa fuerit, de qua non fiat in litteris Apostolicis mentio, has litteras ob adjectam clausulam esse prorsus irritas, ac nullas.

Datum die 23. Junii 1676.

De his autem facta relatione ad Sanctiss. Dominum Nostrum die 18. Martii 1677. sententiam Congregationis approbavit.

C. Card. Maximus.

Michael Angelus Riccius Secret.

Aliud Decretum de Indulgentiis fictis.

DElatæ sæpiùs fuere ad Sac. Congr. Indulgentiis, Sacrisque Reliquiis præpositam, Indulgentiæ quædam consistæ, & omninò falsæ, quæ per diversas Orbis Christiani partes circumferuntur; aliæ verò examinandæ, quæ adhibito studio inventæ sunt, vel apochryphæ, vel à Romanis Pontificibus revocate, vel nullæ, quòd datum eis tempus præterisset; quarum quidem plurimæ, cum non facilem cognitionem habeant Christianifideles harum rerum, minùs pe-

ritos